

Sygn. akt IV U 2367/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 09 lipca 2020 r. w Zielonej Górze

sprawy z odwołania **M. P.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

z dnia 03.07.2019 r. znak: (...)

12.08.2019 r. znak: (...)

10.01.2020 r. znak: (...)

o wysokość renty

I. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 12.08.2019 r. w ten sposób, że stwierdza, że nie będą dokonywane potrącenia ze świadczenia rentowego odwołującej M. P. w wysokościach określonych w piśmie pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 12.08.2019 r.

znak (...);

II. oddala odwołanie od decyzji z dnia 03.07.2019 r.;

III. uchyla zaskarżoną decyzję z dnia 10.01.2020 r.;

IV. nie obciąża odwołującej M. P. kosztami zastępstwa procesowego.

sędzia Bogusław Łój

sygn. akt IV U 2367/19

UZASADNIENIE

W dniu 03.07.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wydał wobec M. P. decyzję (...), na podstawie której w punkcie I ust. 1 ustalił od 01.01.2012 r. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy – ustaloną wyrokiem sądu. Renta przysługiwać miała do 22.02.2020 r. (ukończenia przez ubezpieczoną 60 lat). W punkcie I ust. 2 ZUS na poczet należności od 01.01.2012 r. do 30.06.2019 r. 81.081,61 zł zaliczył kwotę 23.890,69 zł z tytułu wypłaconego świadczenia przedemerytalnego oraz potrącił kwotę 7.070,23 zł z tytułu innych należności. Wyrównanie od 01.01.2012 r. do 30.06.2019 r. 50.120,69 zł wraz ze świadczeniem za lipiec 2019 r. 1002,09 zł, po odliczeniu zaliczki na podatek 4.981,00 zł, składki na ubezpieczenie zdrowotne łącznie 4.848,22 zł, w tym z podatku 4.174,86 zł, odliczonej ze świadczenia 673,36 zł, Zakład miał przekazać na rachunek w banku w kwocie 41.293,56 zł. W kolejnych punktach

ustalono termin płatności renty, podstawę wymiaru, wyliczono wysokość świadczenia (1002,09 zł) i podstawę opodatkowania. Od 01.08.2019 r. wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 855,90 zł.

W dniu 12.08.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wydał decyzję (...) o przeliczeniu od 01.06.2019 r. renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy wskutek wniosku ubezpieczonej z dnia 25.06.2019 r. o zmianę stażu pracy (punkt I ust. 1 decyzji). Należność za okres od 01.06.2019 r. do 31.07.2019 r. 95,26 zł ZUS zaliczył na pokrycie innych należności (punkt I ust. 2 decyzji). Ustalono termin płatności, podstawę wymiaru renty, podstawę opodatkowania i wysokość renty (1.049,72 zł). Od 01.09.2019 r. wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 678,88 zł (punkt VI ust. 3 decyzji).

M. P. wniosła odwołanie (k. 3 akt) od decyzji (...) z dnia 03.07.2019 r., wskazując, że zaskarża ww. decyzję w części dotyczącej potrącenia przez ZUS kwoty 23.890,69 zł brutto i zobowiązania oraz obowiązku zwrotu tej kwoty i w części dotyczącej obowiązku zwrotu i potrącenia kwoty 7.070,23 zł brutto. Jednocześnie punkt I decyzji nie podlega zaskarżeniu i zostaje uznany przez odwołującą. Ubezpieczona wniosła o zmianę decyzji w we wskazanym zakresie.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, iż decyzja ZUS nie zawiera podstawy prawnej, zastrzega więc sobie prawo do uzupełnienia odwołania.

M. P. wniosła też odwołanie (k. 2 akt IV U 2368/19) od decyzji (...) z dnia 12.08.2019 r., wskazując, że zaskarża ww. decyzję w części dotyczącej obowiązku zwrotu kwoty 95,26 zł i potrącenia przez ZUS tej kwoty z renty oraz co do obowiązku zwrotu kwoty 266,34 zł i potrącenia przez ZUS tej kwoty z renty. Wniosła o zmianę decyzji w tym zakresie.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, iż decyzja ZUS nie zawiera podstawy prawnej, zastrzega więc sobie prawo do uzupełnienia odwołania. Ponadto podniosła, iż PUP w Z. zawiesił postępowanie, a więc ZUS bez podstawy prawnej zobowiązał do zwrotu świadczenia. Ponadto ubezpieczona zgłosiła zarzut przedawnienia roszczeń z PUP za lata 2012 i 2013, a ZUS nadal dokonywał potrąceń.

W odpowiedzi na odwołanie (k. 5-6v akt) (...) Oddział w W. wniósł o połączenie spraw z odwołań od decyzji z 03.07.2019 r. i z 12.08.2019 r. w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia z uwagi na związek wskazanych spraw w zakresie stanu prawnego i faktycznego odnoszącego się do rozliczenia przyznanego prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, o oddalenie wskazanych odwołań i o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska ZUS wskazał, iż decyzja z 03.07.2019 r. została wydana w wykonaniu wyroku SA we Wrocławiu z 13.03.2019 r. (sygn. akt III AUa 106/18), zgodnie z którym ubezpieczona otrzymała prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 01.01.2012 r. do 22.02.2020 r. (ukończenia 60 lat). W rozliczeniu należności za okres 01.01.2012 r. – 30.06.2019 r. organ rentowy na poczet kwoty 81.081,61 zł zaliczył kwotę 23.890,69 zł z tytułu wypłaconego świadczenia przedemerytalnego oraz potrącił kwotę 7.070,23 zł z tytułu pobranego zasiłku dla bezrobotnych w latach 2016-2017. Podał, że ubezpieczona uzyskała od ZUS informację o podstawie faktycznej i prawnej rozliczenia renty z tytułu pobranego świadczenia przedemerytalnego oraz zasiłku dla bezrobotnych. Ponadto decyzją z 03.07.2019 r. organ rentowy nie dokonał rozliczenia kwot zasiłku dla bezrobotnych za lata 2012-2013, co wynikało z tego, iż PUP informował organ o prowadzeniu postępowania co do zasadności zwrotu pobranego zasiłku z uwagi na zgłoszony zarzut przedawnienia. Co do decyzji z 12.08.2019 r. organ rentowy wskazał, że zarzuty ubezpieczonej są bezzasadne. Organ wyjaśnił sposób obliczenia i rozliczenia świadczenia pisemnie oraz następnie sporządził kolejne pisma wyjaśniające dla ubezpieczonej – w tym powoływał się na pisma PUP, również to wskazujące na brak zasadności zarzutu przedawnienia. Ponadto ZUS poinformował PUP o przyznaniu ubezpieczonej prawa do emerytury i wypłacie wyrównania świadczenia, w związku z czym niemożliwy stał się w formie jednorazowego przelewu zwrot kwoty zasiłku dla bezrobotnych pobranego w latach 2012-2013. Możliwe stały się jedynie potrącenia dokonywane ze świadczenia rentowego ubezpieczonej zgodnie z art. 139 i 140 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W konsekwencji od sierpnia 2019 r. potrącenia wynoszą 266 zł, z tym że w sierpniu 2019 r. kwota przekazana do PUP uległa zwiększeniu o 95,26 zł, czyli o kwotę wyrównania renty za okres 01.06.2019 r. – 31.07.2019 r.

z tytułu przeliczenia stażu ubezpieczeniowego (zawartego w decyzji z 12.08.2019 r.). Wobec powyższego zarzuty przedawnienia i obligatoryjnego zawieszenia postępowania należy uznać za bezzasadne.

W piśmie procesowym z dnia 14.09.2019 r. (k. 15-19) ubezpieczona wniosła o połączenie spraw z odwołań od decyzji z 03.07.2019 r. i z 12.08.2019 r. Ponadto podniosła, że wysłała oświadczenie do ZUS o braku zgody na potrącenia z renty zasądzonej prawomocnym wyrokiem za okres wsteczny oraz że skutecznie podniosła zarzut przedawnienia wobec PUP. ZUS aż do 14.09.2019 r. zaniechał uzupełnienia wadliwej decyzji o podstawę prawną. Wskazała też, że ZUS nie pouczył jej skutecznie, nie posiadała wiedzy, że świadczenia pobrane zostały nienależnie i że będzie musiała je zwracać. Ubezpieczona informowała też ZUS w trybie art. 80 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego od 25.08.2017 r., a więc w okresie, za który wstecznie przyznano jej rentę i wniosła o wstrzymanie wypłaty świadczenia. ZUS ze swej winy zaniechał tego i nadal wypłacał świadczenie. Ubezpieczona wniosła też o zobowiązanie ZUS w trybie 415 kpc do zwrotu kwoty 23.890,69 zł brutto i 7.070,23 zł brutto i do zapłaty na rzecz ubezpieczonej odsetek od tych kwot od dnia 25.07.2019 r. do dnia zapłaty. Zarzuciła też naruszenie przepisów KPA.

W uzupełnieniu tego pisma (k. 29-33) ubezpieczona podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko i wniosła o też o zobowiązanie ZUS w trybie 415 kpc do zwrotu kwoty 8.293,46 zł. Zarzuciła ZUS naruszenie prawa materialnego: art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach, art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 76 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia w zw. z art. 138, 139, 140 ustawy o emeryturach i w zw. z art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń, naruszenia art. 133 ustawy o emeryturach, rażące naruszenie przepisów KPA, błędne ustalenie stanu faktycznego, mające istotny wpływ na wynik sprawy.

W piśmie procesowym z dnia 12.11.2019 r. (k. 53-55) (...) Oddział w W. odniósł się do wniosków dowodowych ubezpieczonej. Dalej wskazał, że wnosi o oddalenie wniosku o zwrot żądanych kwot, jako bezzasadnego. Podkreślił, że brak wskazania, na czym polega naruszenie przepisów, powoduje, iż nie sposób odnieść się do zarzutów. Podniósł, że zarzuty nie są zrozumiałe. Powołał się na art. 11 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych i podkreślił, że przedmiotem decyzji z 03.07.2019 r. nie jest kwestia zobowiązania ubezpieczonej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Z kolei zarzut naruszenia art. 76 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia jest chybiony. Ubezpieczona w ocenie ZUS-u pomija właściwą podstawę prawną rozliczenia należności – tj. art. 78 ww. ustawy i błędnie wskazuje, że kwoty pobrane zasiłku ZUS potraktował jako nienależnie pobrane świadczenie. Co do przedawnienia, organ rentowy podkreślił, że wg PUP nie jest to zarzut zasadny, a postępowanie wyjaśniające jest już zakończone. W kwestii braku pouczeń, ZUS podkreślił, iż zaskarżona decyzja nie dotyczy nienależnie pobranych świadczeń, ale ustalenia prawa do renty z uwzględnieniem rozliczenia pobranych świadczeń z innych tytułów, których z woli ustawodawcy za okres prawa do renty pobierać nie można. Nie sposób w ocenie organu rentowego odnieść się do zarzutów ustalenia błędnego stanu faktycznego i zaniechania ustalenia prawidłowego stanu faktycznego.

W dalszych pismach procesowych strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska.

Na podstawie art. 219 kpc w dniu 30.09.2019 r. sprawę z odwołania od decyzji z 03.07.2019 r. połączono ze sprawą odwołania od decyzji z dnia 12.08.2019 r. (prowadzoną pod sygn. akt IV U 2368/19) i prowadzono dalej pod numerem IV U 2367/19 (zarządzenie – k. 10 akt IV U 2368/19).

Decyzją z dnia 10.01.2020 r., znak: (...), (...) Oddział w W., po rozpatrzeniu wniosku odwołującej się z 12.09.2019 r., odmówił ponownego ustalenia renty z tytułu niezdolności do pracy poprzez doliczenie stażu pracy. Jako podstawę prawną decyzji podał art. 6, 7, 114 i 115 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu stwierdził, że do wniosku odwołująca się dołączyła niewiarygodne kopie dokumentów związanych z zatrudnieniem u wymienionych pracodawców. Okresy zatrudnienia u ww. pracodawców są już uwzględnione w wysokości renty. Okresy te zostały uwzględnione w oparciu o przedłożone świadectwa pracy oraz dane zapisane na koncie wnioskodawczyni. Z niewiarygodnych kopii wyroków sądowych oraz protokołu z zawartej ugody wynika, że wnioskodawczyni zostały zasądzone wypłaty odszkodowań. Do wniosku

wnioskodawczyni nie dołączyła dokumentów wystawionych przez pracodawców, z których wynikałyby: okresy, za które przysługiwały odszkodowania; podstawa prawna wypłaty odszkodowań; fakt wypłacenia odszkodowań.

Od decyzji z dnia 10.01.2020 r. wnioskodawczyni złożyła odwołanie (k. 2 i nast. akt o sygn. IV U 1006/20), wnosząc o zmianę tej decyzji poprzez doliczenie do wysokości renty, do uwzględnionego już stażu pracy i do uwzględnionych już okresów nieskładkowych okresów wskazanych przez wnioskodawczynię, które są nowymi okolicznościami sprawy, stwierdzonymi nowymi dowodami oraz które nie były brane pod uwagę przez ZUS przy wyliczeniu wysokości renty.

W odpowiedzi na powyższe odwołanie (...) Oddział w W. wniósł o połączenie sprawy ze sprawami prowadzonymi pod sygn. IV U 2367/19 oraz o oddalenie odwołania i zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując stanowisko zawarte w decyzji.

Zarządzeniem z 28.05.2020 r. (k. 12 akt IV U 1006/20) na podstawie art. 219 kpc połączono sprawę z odwołania od decyzji z dnia 10.01.2020 r. ze sprawą IV U 2367/19.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. urodziła się w dniu (...)

Okoliczność bezsporna.

W dniu 22.11.2011 r. M. P. wniosła o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Dowód:

- akta ZUS (k. 270).

W okresie 22.02.2012-13.01.2013 r. M. P. pobierała zasiłek dla bezrobotnych.

Dowód:

- pismo organu rentowego, k. 59,

- pismo PUP, k. 60.

Decyzją z dnia 20.12.2017 r. (...) Oddział w W. przyznał M. P. (na jej wniosek z 24.08.2017 r.) świadczenie przedemerytalne na okres 25.08.2017 r. – 21.07.2022 r. w wysokości 234,85 zł od 25.08.2017 r., a od 01.09.2017 r. – 1.040,00 zł. Za styczeń wysokość świadczenia do wypłaty wynosiła miesięcznie 886,40 zł.

Dowód:

- akta ZUS (k. 93),

- kopia decyzji z 20.12.2017 r., k. 21.

Wyrokiem z dnia 13.03.2019 r. (sygn. akt III AUa 106/18) Sąd Apelacyjny we Wrocławiu przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 01.01.2012 r. do 22.02.2020 r. (do czasu ukończenia 60 lat).

Okoliczności bezsporne, ponadto dowód:

- kserokopia wyroku, k. 75.

Pismem z dnia 18.03.2019 r. M. P. zawiadomiła (...) Oddział w W. o tym wyroku i o tym, iż pobiera świadczenie przedemerytalne i wniosła o wstrzymanie wypłaty tego świadczenia.

Pismo doręczono 22.03.2019 r.

Dowód:

- kserokopia pisma z 18.03.2019 r., k. 22,
- wydruk z e-monitoringu przesyłki, k. 24-25,
- potwierdzenie nadania, k. 26.

Decyzją z dnia 25.03.2018 r. ZUS dokonał podwyższenia świadczenia emerytalnego od 01.03.2019 r. do kwoty 1.140,99 zł.

Dowód:

- kserokopia decyzji, k. 38.

W dniu 03.07.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wydał decyzję (...) wobec M. P., na podstawie której w punkcie I ust. 1 ustalił od 01.01.2012 r. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy – ustaloną wyrokiem sądu. Renta przysługiwać miała do 22.02.2020 r. (ukończenia przez ubezpieczoną 60 lat).

W punkcie I ust. 2 ZUS na poczet należności od 01.01.2012 r. do 30.06.2019 r. 81.081,61 zł zaliczył kwotę 23.890,69 zł z tytułu wypłaconego świadczenia przedemerytalnego oraz potrącił kwotę 7.070,23 zł z tytułu innych należności. Wskazano także, że wyrównanie od 01.01.2012 r. do 30.06.2019 r. 50.120,69 zł wraz ze świadczeniem za lipiec 2019 r. 1002,09 zł, po odliczeniu zaliczki na podatek 4.981,00 zł, składki na ubezpieczenie zdrowotne łącznie 4.848,22 zł, w tym z podatku 4.174,86 zł, odliczonej ze świadczenia 673,36 zł, Zakład przekaże na rachunek w banku w kwocie 41.293,56 zł.

Wysokość świadczenia wynosiła 1.002,09 zł. Od 01.08.2019 r. wysokość świadczenia do wypłaty wynosiła miesięcznie 855,90 zł.

Pismem z dnia 03.07.2019 r., stanowiącym załącznik do decyzji, (...) Oddział w W. poinformował M. P., iż dokonał rozliczenia zasiłku dla bezrobotnych w trybie art. 78 ustawy o promocji zatrudnienia i 24.07.2019 r. przekaże na konto PUP kwotę 7.070,23 zł z tego tytułu. Zwrotowi podlegała kwota do wysokości wypłaconej renty socjalnej.

W piśmie tym wskazano okresy pobierania zasiłku:

- 31.10.2016 r. – 20.12.2016 r.,
- 02.02.2017 r. – 24.08.2017 r.

Dowód:

- akta ZUS (k. 174).
- kserokopia informacji, k. 41.

W dniu 24.07.2019 r. ZUS przelał na konto bankowe M. P. kwotę 41.293,56 zł tytułem świadczenia rentowego.

Dowód:

- historia rachunku, k. 9.

W dniu 12.08.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wydał decyzję (...) o przeliczeniu M. P. od 01.06.2019 r. renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy wskutek wniosku ubezpieczonej z dnia 25.06.2019 r.

o zmianę stażu pracy (punkt I ust. 1 decyzji). Należność za okres od 01.06.2019 r. do 31.07.2019 r. 95,26 zł ZUS zaliczył na pokrycie innych należności (punkt I ust. 2 decyzji). Ustalono m.in. wysokość renty na kwotę 1.049,72 zł. Od 01.09.2019 r. wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 678,88 zł (punkt VI ust. 3 decyzji).

Pismem z dnia 12.08.2019 r., stanowiącym załącznik do decyzji, (...) Oddział w W. poinformował M. P., iż począwszy od należności za sierpień 2019 r. rozpoczął potrącenie zasiłku dla bezrobotnych ze świadczenia, przy tym:

- w sierpniu 2019 r. kwota potrącenia wynosi 361,60 zł,
- od września 2019 r. kwota potrącenia wynosi 266,34 zł.

W piśmie wskazano, iż kwota rozliczenia zasiłku dla bezrobotnych została ograniczona do wysokości wypłacanej renty.

Dowód:

- akta ZUS (k. 210-211 wraz z załącznikiem k. 212-213),
- kserokopia informacji, k. 42.

We wniosku z 12.09.2019 r. ubezpieczona domagała się przeliczenia jej renty i wydania decyzji o zmianie stażu pracy poprzez zaliczenie do stażu pracy wskazanych okresów z tytułu prawomocnych wyroków sądowych i ugody sądowej.

Do wniosku z 12.09.2019 r. odwołująca się załączyła kserokopie następujących dokumentów:

- świadectwo pracy z dnia 29.11.1999 r. za okres od 02.02.1998 r. do 28.11.1999 r.;
- wyrok Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia Wydział IV Pracy z dnia 27.09.2000 r., zasądający od (...) S.A. we W. odszkodowanie;
- umowy o pracę z 01.04.2000 r., 29.04.2000 r., 29.06.2001 r.;
- listę płac;
- wyrok Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 15.09.2004 r., zasądający od M. O. odszkodowanie za rozwiązanie umowy o pracę przez pracownika z winy pracodawcy;
- świadectwo pracy z 27.10.2003 r. za okres od 01.04.2000 r. do 08.10.2003 r.;
- wykaz wypłaconych składników wynagrodzenia - pismo z 18.12.2003 r.;
- wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 02.06.2017 r., zasądający od (...) sp. z o.o. odszkodowanie z tytułu rozwiązania przez pracownika umowy bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków wobec pracownika, a także prostujący świadectwo pracy;
- protokół zawierający ugody z 15.09.2009 r., dotyczącą odszkodowania od (...) sp. z o.o.;
- pismo ZUS z 03.11.2009 r.;
- świadectwo pracy z 19.11.2008 r. za okres od 28.03.2008 r. do 12.11.2008 r.;
- zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 09.06.2010 r. za okres od 01.10.2008 r. do 12.11.2008 r.;
- wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w Kielcach Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 06.04.2011 r., zasądający od M. B. odszkodowanie z art. 55 §1¹ k.p.;
- świadectwo pracy z dnia 11.09.2012 r. za okres od 10.05.2009 r. do 07.12.2009 r.;

- wyrok Sądu Rejonowego w Katowicach Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13.10.2011 r., zasądający od (...) sp. z o.o. odszkodowanie;

- świadectwo pracy – sprostowanie – z 22.06.2012 r. za okres od 17.04.2011 r. do 09.05.2011 r.

ZUS pismem z 25.10.2019 r. poinformował wnioskodawczynię, że termin wydania decyzji w sprawie przeliczenia renty ulega przesunięciu z uwagi na konieczność uzyskania akt wnioskodawczyni z sądu.

Następnie ZUS wydał zaskarżoną decyzję z dnia 10.01.2020 r.

Dowód:

- wniosek z załącznikami (k. 228-249 akt ZUS dotyczących decyzji z 10.01.2020 r.),

- zawiadomienie (k. 253 akt jw.),

- decyzja (k. 259 akt jw.).

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i aktach ZUS, których prawdziwość i wiarygodność nie były podważane przez żadną ze stron postępowania, a i Sąd z urzędu nie powziął żadnych wątpliwości w tym zakresie. Uznał więc dokumenty za w pełni przydatne do ustalenia stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania podlegały częściowemu uwzględnieniu.

Odwołanie od decyzji z 12.08.2019 r. musiało skutkować zmianą tej decyzji, a odwołanie od decyzji z 03.07.2019 r. podlegało oddaleniu z następujących względów.

Stosownie do art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.; dalej jako ustawa systemowa) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11 (jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek).

Na podstawie art. 84 ust. 2 ww. ustawy za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, a w pozostałych przypadkach - za okres dłuższy niż ostatnie 3 lata (art. 84 ust. 3 ustawy systemowej).

Według art. 84 ust. 5 ustawy systemowej przepisów ust. 2-4 i 8 nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej.

Natomiast ust. 9 tego artykułu stanowi, że przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów.

W rozważaniach na temat art. 84 ust. 2 ustawy systemowej judykatura wskazuje, że „w doktrynie prawa ubezpieczeń społecznych podkreśla się, że przepis ten, ustanawiając obowiązek zwrotu świadczenia przez osobę, która pobrała nienależne świadczenie, wskazuje istotną cechę nienależnie pobranego świadczenia w ujęciu ustawy systemowej, określaną jako *differentia specifica*, tj. świadomość (złą wiarę) osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania tego świadczenia w całości lub w części od początku albo w następstwie później zaszłych zdarzeń. Obowiązek zwrotu świadczenia obciąża więc tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, mając świadomość jego nienależności. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach dotyczących braku prawa do pobierania świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej), jak i osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenie (art. 84 ust. 2 pkt 2 tej ustawy). Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionego działania osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń (...) Także w orzecznictwie sądowym, dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, ugruntowany jest pogląd o możliwości domagania się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę” (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 09.08.2018 r., sygn. akt II UK 211/17, LEX nr 2530685).

Podobnie Sąd Najwyższy wskazał w wyroku z dnia 24.11.2004 r. (sygn. akt I UK 3/04, OSNP 2005 nr 8, poz. 116, LEX), iż „dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znaczenie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze”.

Zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (tj. Dz.U. z 2020, poz. 53 ze zm.; dalej jako u. e. i r.) wstrzymanie wypłaty jednego ze świadczeń, o których mowa w art. 95, następuje od dnia, od którego przysługuje prawo do wypłaty świadczenia wyższego lub wybranego przez zainteresowanego.

Na podstawie art. 98 ust. 3 u. e. i r. kwoty świadczeń wypłaconych za okres, za który przysługuje prawo do wypłaty świadczenia wyższego lub wybranego przez zainteresowanego albo więcej niż jednego świadczenia, podlegają rozliczeniu przez zaliczenie na poczet tego świadczenia lub świadczeń. Przepis art. 139 ust. 1 pkt 1 stosuje się odpowiednio.

Rozliczenia, o którym mowa w ust. 3, dokonuje się z uwzględnieniem zasad finansowania świadczeń określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 98 ust. 4 ww. ustawy).

Z kolei art. 95 ust. 1 u. e. i r. stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

Natomiast na podstawie art. 95 ust. 2 u. e. i r. przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Scarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Ponadto przepis ust. 1 stosuje się także w razie zbiegu u jednej osoby prawa do renty rodzinnej z prawem do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego (art. 95 ust. 3 ww. ustawy).

Według art. 139 ust. 1 u. e. i r. ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, następujące należności:

- 1) świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej, a następnie kwoty świadczenia lub świadczeń podlegające rozliczeniu w trybie określonym w art. 98 ust. 3;
- 2) kwoty nienależnie pobranych emerytur, rent i innych świadczeń z tytułu:
  - a) zaopatrzenia emerytalnego oraz ubezpieczenia społecznego za okres przed dniem wejścia w życie ustawy,
  - b) ubezpieczeń społecznych, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, wraz z odsetkami za zwłokę w ich spłacie,
  - c) zaopatrzenia określonego w odrębnych przepisach;
- 2a) kwoty nienależnie pobranych świadczeń uzupełniających dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji;
- 3) sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na zaspokojenie należności alimentacyjnych;
- 4) należności alimentacyjne potrącane na wniosek wierzyciela na podstawie przedłożonego przez niego tytułu wykonawczego;
- 5) sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne;
- 6) kwoty nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych, świadczeń rodzinnych oraz zasiłków dla opiekunów w razie braku możliwości potrącenia z wypłacanych zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych, świadczeń rodzinnych oraz zasiłków dla opiekunów, wraz z odsetkami za zwłokę w ich spłacie, a także kwoty zasiłku pielęgnacyjnego wypłaconego za okres, za który przyznano dodatek pielęgnacyjny;
- 6a) kwoty nienależnie pobranego dodatku weterana poszkodowanego;
- 7) kwoty nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- 8) zasiłki wypłacone z tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącenie, oraz zasiłek stały lub zasiłek okresowy wypłacone na podstawie przepisów o pomocy społecznej za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę;
- 9) zasiłki i świadczenia wypłacone na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu za okres, za który przyznano prawo do emerytury lub renty;
- 10) z tytułu odpłatności za pobyt osób uprawnionych do świadczeń w domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo-leczniczych lub zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych - na wniosek dyrektorów tych placówek.

Zgodnie z art. 139 ust. 2 ww. ustawy odliczenie składki na ubezpieczenie zdrowotne nie może przekraczać zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Ponadto potrącenia należności wymienionych w ust. 1 dokonuje się w kolejności podanej w tym przepisie (art. 139 ust. 3 u. e. i r.).

Literatura podkreśla, iż art. 139 u.e. i r. pełni funkcję ochronną, ponieważ „z treści ust. 1 należy wyprowadzić wniosek, że potrąceniu podlegają wyłącznie należności w nim wymienione. Innymi słowy – niedopuszczalne jest potrącenie ze świadczenia należności niewymienionych w tym przepisie” (tak M. Bartnicki, B. Suchacki, komentarz do art. 139

u. e. i r. w: K. Antonów [red.], Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych, wyd. I, LEX/el. 2019, LEX).

Tam też wskazano, iż „potrąceniu na zasadach określonych w art. 139 ust. 1 podlegają: m.in. zasiłki i świadczenia wypłacone na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu za okres, za który przyznano bezrobotnemu prawo do emerytury lub renty (zob. art. 29 ustawy o bezrobociu z 1994 r.); w dniu 1 czerwca 2004 r. weszła w życie ustawa o promocji zatrudnienia, która w art. 78 reguluje kwestię rozliczenia świadczeń pieniężnych z tytułu pozostawania bez pracy pobranych w okresie, za który przyznano m.in. emeryturę, rentę z tytułu niezdolności do pracy, rentę szkoleniową lub rentę rodzinną w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę (kwoty świadczeń z tytułu pozostawania bez pracy zalicza się na poczet świadczenia przyznanego przez organ rentowy i traktuje się je jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu u. e. i r.); powyższe zasady objęły również świadczenia z tytułu bezrobocia przyznane za okres do dnia 1 czerwca 2004 r. (art. 139 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia)” (tak M. Bartnicki, B. Suchacki, komentarz do art. 139 u. e. i r. w: K. Antonów [red.], Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych, wyd. I, LEX/el. 2019, LEX).

Powołany wyżej art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 1482 ze zm.; dalej jako ustawa o promocji zatrudnienia) stanowi, że w przypadku przyznania bezrobotnemu lub osobie, o której mowa w art. 43, prawa do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres, za który pobierali zasiłek, stypendium, dodatek aktywizacyjny albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy, pobrane z tego tytułu kwoty w wysokości uwzględniającej zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych i składkę na ubezpieczenie zdrowotne zalicza się na poczet przyznanego przez organ rentowy świadczenia. Kwoty te traktuje się jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Kwota zaliczona na poczet przyznanego świadczenia nie może być wyższa niż ustalona za poszczególne miesiące okresu, o którym mowa w ust. 1, kwota emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej (art. 78 ust. 2 ww. ustawy).

Zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia organ rentowy przekazuje kwotę zaliczoną na poczet przyznanego świadczenia, o której mowa w ust. 1, na rachunek bankowy Funduszu Pracy powiatowego urzędu pracy, który wypłacił zasiłek, stypendium, dodatek aktywizacyjny albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy.

Stosownie do art. 78 ust. 4 ustawy o promocji zatrudnienia w przypadku przyznania bezrobotnemu prawa do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę na okres, w którym był bezrobotny, pozbawienie statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku następuje za okres, za który przyznano emeryturę, świadczenie przedemerytalne, rentę z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, rentę szkoleniową, rentę socjalną, zasiłek macierzyński, zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub rentę rodzinną w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W doktrynie wskazuje się, że „decyzja o przyznaniu świadczenia z ubezpieczeń społecznych jest podejmowana przez organ rentowy po przeprowadzeniu stosownego postępowania wymagającego pewnego czasu. Może się zatem zdarzyć,

że do czasu jej podjęcia były wypłacane zasiłki dla bezrobotnych, stypendia, dodatki aktywizacyjne i inne świadczenia pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy. Jeśli za ten okres zostało przyznane bezrobotnemu lub poszukującemu pracy prawo do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, to otrzymane świadczenia (w kwocie brutto) z tytułu bezrobocia i pozostawania bez pracy są zaliczane na poczet świadczenia przyznanego przez organ rentowy i traktowane jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu art. 120 u.e.r. Oznacza to, że organ rentowy powinien wypłacić owe świadczenia pomniejszone o kwotę wypłaconego zasiłku lub innych świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy. O ile to nie zostanie dokonane, kwoty te stanowią świadczenia nienależne, podlegające obowiązkowi zwrotu, zgodnie z art. 76 ust. 1 u.p.z.” (tak Z. Góral, komentarz do art. 78 w: Z. Góral [red.], Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Komentarz, WK 2016, LEX).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17.10.2008 r. (sygn. akt I UK 73/08, OSNP 2010/7-8/102, LEX) wskazał zaś, że „przepis art. 98 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.; aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) nie stanowi podstawy żądania zwrotu różnicy między już wypłaconym wyższym świadczeniem a niższym świadczeniem wybranym przez ubezpieczonego oraz do potrącania tej różnicy z bieżących świadczeń”.

W obszernym uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy zauważył m.in., iż „zawarte w art. 98 ust. 3 zdanie drugie ustawy odwołanie do odpowiedniego stosowania art. 139 ust. 1 pkt 1 nie otwiera drogi do zwrotu nadpłaconego świadczenia. Wprawdzie z brzmienia tego ostatniego przepisu wynika, że ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, między innymi kwoty świadczenia lub świadczeń podlegające rozliczeniu w trybie określonym w art. 98 ust. 3, jednakże nie można w tym wypadku poprzestać jedynie na wykładni językowej tej normy prawnej i na jej podstawie twierdzić, że stanowi on samodzielną podstawę do zwrotu świadczenia. Generalną zasadą funkcjonującą w systemie ubezpieczeń społecznych jest obowiązek zwrotu pobranego świadczenia tylko wtedy, kiedy jest ono nienależnie pobrane, tak jak wynika to z art. 138 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.10.2008 r., sygn. akt I UK 73/08, OSNP 2010/7-8/102, LEX).

W przedmiotowej sprawie istota odwołań ubezpieczonej dotyczyła rozliczenia i żądania zwrotu przez organ rentowy kwot przyznanych i pobranych przez ubezpieczoną zasiłków dla bezrobotnych w sytuacji, gdy za ten okres ustalono ze skutkiem wstecznym prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Konieczne było więc rozstrzygnięcie, czy ZUS miał prawo rozliczać i żądać zwrotu pozostałej kwoty wypłaconych świadczeń. W istocie rozliczenie i żądanie zwrotu to dwie odrębne kwestie, które muszą zostać osobno rozpoznane. Czym innym jest bowiem rozliczenie dotychczas pobranych świadczeń na poczet przyznanej renty, a czym innym decyzja na przyszłość o potrącaniu z bieżących świadczeń nierozliczonych wcześniej należności.

W kwestii rozliczenia kwoty 7.070, 23 zł wskazać należy, iż była to kwota pobranego zasiłku dla bezrobotnych. Zgodnie zaś z powołanym wyżej art. 78 ustawy o promocji zatrudnienia, pobrany zasiłek za czas, za który zostało nabyte prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, zalicza się na poczet renty. W ocenie Sądu „zaliczenie” należy w tym wypadku rozumieć właśnie jako rozliczenie pobranej już kwoty i skompensowanie jej z zaległym świadczeniem rentowym przed jego wypłaceniem ubezpieczonej. Takie działanie jest prawidłowe i zgodne nie tylko z treścią przepisów, ale i z zasadami ubezpieczeń społecznych. Zasadą jest przecież, przy zbiegu świadczeń za jakiś okres, otrzymywanie świadczenia z jednego tytułu. Przy tym zasiłek dla bezrobotnych przyznawany jest w odmiennej sytuacji niż renta z tytułu niezdolności do pracy, inne są jego przesłanki, ale i cele przyznania tegoż świadczenia. Nie sposób więc ostatecznie przyjąć, iż nie jest możliwe rozliczenie kwoty zasiłku przed wypłatą zaległych świadczeń, zwłaszcza, że uprawnia do tego art. 78 ustawy o promocji zatrudnienia. Zasiłek dla bezrobotnych zasadniczo nie przysługuje osobie, której przyznano rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Świadczenie to było więc nienależne w rozumieniu przepisów ubezpieczeniowych.

Przy tym nie był zasadny zarzut przedawnienia tych świadczeń, podnoszony przez ubezpieczoną. Należy bowiem wskazać, iż rozliczenie objęło świadczenia z 2016 i 2017 r., a ubezpieczona podnosiła zarzut przedawnienia co do świadczeń z lat 2012 i 2013, które nie były w ogóle objęte rozliczeniem ZUS-u.

W ocenie Sądu ostatecznie możliwe było więc rozliczenie świadczeń z tytułu zasiłku dla bezrobotnych z wypłatą zaległych świadczeń z tytułu renty i ostateczne przelanie na konto ubezpieczonej jedynie pozostałej różnicy. W tym więc zakresie odwołania ubezpieczonej nie zasługiwały na uwzględnienie. Z tej przyczyny na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzeczono jak w punkcie II wyroku.

Zupełnie innym zagadnieniem jest jednak ustalenie potrącenia przez ZUS kwoty 95,26 zł z bieżących świadczeń i wskazanie, że w sierpniu 2019 r. kwota potrącenia wynosi 361,60 zł, a od września 2019 r. - 266,34 zł. Organ rentowy nie ma bowiem prawa potrącać na bieżąco wypłaconego, a nierozliczonego zasiłku. Wbrew stanowisku ZUS-u, w żadnej ustawie nie ma podstawy prawnej do potrącania na bieżąco z wypłacanej renty kwoty pobranego zasiłku dla bezrobotnych. Jak wskazano już bowiem wyżej, „rozliczenie” i „potrącanie” mają odmienne znaczenia. „Rozliczenie” będzie dokonane przed wypłatą zaległych, należnych świadczeń, z tymi pobranymi. „Potrącanie” na bieżąco jest zaś inną czynnością. Nie jest rozliczeniem, które ma miejsce przy pierwszej wypłacie. Nie znajduje więc oparcia w przepisach ustawowych. Potrąceń takich można by dokonać jedynie pod warunkiem ustalenia, że zasiłek był świadczeniem nienależnie pobranym, co wynika z powołanego wyżej uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17.10.2008 r. (sygn. akt I UK 73/08, OSNP 2010/7-8/102, LEX). Nie sposób bowiem przyjąć wprost jedynie wykładni językowej art. 139 u. e. i r. i przyjąć, że można potrącić każde świadczenie ogólnie nienależne, bez względu na to, czy było nienależnie pobrane. Sąd w niniejszym składzie w pełni podziela wyrażoną w ww. wyroku argumentację i przyjmuje ją za własną. Z tych względów należy podzielić całościowo pogląd o tym, iż potrącenie możliwe jest jedynie co do świadczeń nienależnie pobranych.

Tymczasem nie sposób przyjąć, iż w niniejszej sprawie ubezpieczona nienależnie pobierała zasiłek. Nie zostały przedstawione żadne twierdzenia i okoliczności ani dowody wskazujące na świadome, nacechowane złą wiarą pobieranie zasiłku przez ubezpieczoną. Przeciwnie, jak już wskazywano powyżej, nie można za świadczenie nienależnie pobrane uznać takiego, które zostało przyznane na podstawie dokumentów i informacji, które nie były w żaden sposób sfalszowane przez ubezpieczoną. Ubezpieczona pobierała przyznane świadczenie w dobrej wierze. Nie ma więc mowy o zaktualizowaniu się obowiązku jego zwrotu z uwagi na późniejsze okoliczności. Trzeba podkreślić, że już w 2011 r. ubezpieczona złożyła wniosek o rentę. Dopiero wyrok Sądu 2019 r., zmieniający decyzję organu rentowego, przyznał jej ostatecznie świadczenie. Tym samym to nie wina ubezpieczonej, że wyrównanie renty obejmowało tak długi okres, ani że w tym okresie szukała innych środków utrzymania. Musiała mieć przecież środki do życia i korzystała z tego, co mogła otrzymać od organów państwa. Wszak trudno było wymagać od ubezpieczonej, by nie pobierała żadnych świadczeń w oczekiwaniu na rentę przez prawie osiem lat. W czasie, gdy toczyło się postępowanie o ustalenie prawa do renty, w ocenie Sądu istniały podstawy do wypłacania ubezpieczonej zasiłku dla bezrobotnych. Nie sposób więc twierdzić, iż pobierała ona ten zasiłek nienależnie. Przyznanie ubezpieczonej renty za ten okres jest okolicznością późniejszą, przez pryzmat której nie można oceniać świadczenia jako nienależnie pobranego. Zmieniła ona sytuację ubezpieczonej o tyle, że konieczne było wsteczne rozliczenie pobranego zasiłku z przyznaną za tamten okres rentą. Zmiana ta nie może być jednak niekorzystna dla ubezpieczonej w taki sposób, że będzie ona zmuszona na bieżąco oddawać część swojego świadczenia rentowego na poczet nierozliczonej kwoty zasiłku. Nie byłoby to zgodne z poczuciem sprawiedliwości społecznej. Nadto nie znajduje oparcia w przepisach prawa. Skoro bowiem świadczenie nie było nienależnie pobrane, to nie jest możliwe jego potrącanie na podstawie przepisów art. 139 u. e. i r. Wbrew stanowisku ZUS-u, odesłania zawarte w poszczególnych ustawach nie stanowią o takiej podstawie potrącenia. By bowiem do potrącenia mogło dojść, konieczne jest przede wszystkim, by świadczenie było nienależnie pobrane, jak już wskazano powyżej. Taka sytuacja zaś nie zaszła. W związku z tym co do kwot 95,26 zł oraz kwot potrąceń poczynszy od sierpnia 2019 r. decyzja podlegała uchyleniu. Z tej przyczyny na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc orzeczono jak w punkcie I wyroku.

Inaczej przedstawiała się kwestia rozliczenia kwoty 23.890,69 zł. Wskazać należy, iż była to kwota pobranego przez ubezpiezoną świadczenia przedemerytalnego, przyznanego jej od 25.08.2017 r. Za ten okres zaś ostatecznie przyznano ubezpiezonej rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Zgodnie zaś z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 30.04.2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 2173 ze zm.) prawo do świadczenia przedemerytalnego ulega zawieszeniu m.in. w przypadku nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Tym samym, skoro ubezpieczona nabyła prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 01.01.2012 r. do 22.02.2020 r., świadczenie emerytalne podlegało zawieszeniu. Nie można bowiem pobierać równocześnie obu świadczeń. Taką sytuację reguluje powołany powyżej art. 95 ust. 1 u. e. i r., a jego konsekwencje – art. 98 ust. 3 u. e. i r. Zawarte tam odesłania prowadzą do wniosku, iż konieczne jest rozliczenie otrzymanego świadczenia przedemerytalnego z przysługującą za ten okres rentą z tytułu niezdolności do pracy. Niewątpliwie bowiem nie można pobierać za ten sam okres renty z tytułu niezdolności do pracy i świadczenia przedemerytalnego. Konieczne jest więc dokonanie odpowiedniego rozliczenia, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Z tego zaś wynika, iż ZUS prawidłowo rozliczył, przed wypłatą kwoty zaległych świadczeń rentowych, tę kwotę z sumą pobranych świadczeń przedemerytalnych.

Ponadto, wbrew stanowisku skarżącej, ZUS miał prawo rozliczyć to świadczenie, mimo że już listem z dnia 18.03.2019 r. ubezpieczona informowała o przyznaniu renty orzeczeniem Sądu. Jak wskazano bowiem w wyżej przytoczonym art. 84 ust. 3 ustawy systemowej, organ nie może żądać zwrotu świadczenia za czas dłuższy niż 12 miesięcy, ewentualnie 3 lata. Żądanie zwrotu jest jednak czymś odmiennym od rozliczenia i wiąże się ze świadczeniem nienależnie pobranym. Rozliczenie dotyczy innej sytuacji – gdy ktoś, pobierający świadczenie, do którego miał prawo, następnie otrzymuje (z datą wsteczną) prawo do innego świadczenia, które jednak nie może być pobierane z tym wcześniejszym. Wówczas organ dokonuje operacji matematycznej, polegającej na przyjęciu, iż wypłacone wcześniejsze świadczenie zostaje zaliczone na poczet zaległego świadczenia później przyznanego. Nie ma to jednak nic wspólnego z żądaniem zwrotu tego świadczenia. Mając na uwadze powyższą argumentację, w pozostałym zakresie odwołania podlegały oddaleniu. Z tej przyczyny na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzeczono jak w punkcie II wyroku.

Odwołanie od decyzji z dnia 10.01.2020 r. skutkowało uchynieniem tej decyzji z następujących względów.

Decyzja podlegała uchynieniu jako wydana z rażącym naruszeniem prawa.

Zgodnie z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., jeżeli decyzja nakładająca na ubezpiezonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Dzięki takiemu unormowaniu sąd może badać wady wynikające z naruszenia nie tylko prawa materialnego, lecz także procesowego. Jak wynika z uzasadnienia projektu z.k.p.c.2019, niezależnie od tego, czy wady te dotyczą formy, czy treści decyzji, ich wspólną cechą jest to, że naruszają przepisy o postępowaniu przed organem rentowym w takim stopniu, że ich konwalidacja jest niemożliwa. Naprawienie takich decyzji przez sąd polega w istocie na wydaniu ich na nowo, to zaś wymaga ponownego przeprowadzenia całego postępowania – tyle że przed sądem (zob. uzasadnienie projektu k.p.c.2019). W uzasadnieniu projektu z.k.p.c.2019 podano przykłady wad decyzji, które projektodawca określił jako rażące. Należą do nich, w zakresie treści: brak oznaczenia stron, niewskazanie sposobu obliczenia świadczenia lub składki; sposobu wydania: wydanie przez osobę nieuprawnioną; i postępowania je poprzedzającego: bez podstawy prawnej lub przedwcześnie – bez zachowania terminów lub przesłanek wydania (zob. uzasadnienie projektu z.k.p.c.2019) (por. J. May, Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, WKP 2020).

W niniejszej sprawie rażące naruszenie przepisów o postępowaniu polegało na tym, że organ rentowy nie dopełnił obowiązku przeprowadzenia należytego postępowania dowodowego.

Zgodnie z art. 7 k.p.a., w toku postępowania organy administracji publicznej również z urzędu podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego.

Zgodnie z art. 9, organy administracji publicznej są obowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek.

W myśl art. 76a § 1 k.p.a., jeżeli dokument znajduje się w aktach organu lub podmiotu, o którym mowa w art. 76 § 1 lub 2, wystarczy przedstawić urzędowo poświadczony przez ten organ lub podmiot odpis lub wyciąg z dokumentu. Organ administracji publicznej zażąda udzielenia odpisu lub wyciągu, jeżeli strona sama uzyskać ich nie może. Gdy organ uzna za konieczne przejrzenie oryginału dokumentu, może wystąpić o jego dostarczenie.

Jak stanowi art. 107 § 3 k.p.a., uzasadnienie faktyczne decyzji powinno w szczególności zawierać wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa.

Brak wyjaśnienia wszystkich okoliczności w uzasadnieniu decyzji, stanowi o naruszeniu art. 107 § 3 k.p.a., a ponadto odpowiednie ujawnienie procesu decyzyjnego w sferze podstawy faktycznej rozstrzygnięcia stanowi jedną z gwarancji prawidłowej realizacji zasady swobodnej oceny dowodów z art. 80 k.p.a., rozumianej jako ocena tego materiału na podstawie całokształtu zgromadzonych dowodów, a także stanowi wyraz zrealizowania przez organ wynikającej z art. 11 k.p.a. zasady przekonywania (wyrok NSA z 28.04.2020 r., sygn. akt II OSK 1417/2019).

Odwołująca się wniosła o przeliczenie świadczenia, wskazując na szereg dowodów w postaci dokumentacji pracowniczej, wyroków sądowych i ugody.

Organ rentowy w decyzji nie zawarł żadnej analizy tego materiału dowodowego. Podał ponadto, że dokumenty są niewiarygodne. Zdaniem sądu, organ rentowy powinien był dążyć do uzupełnienia braków, choćby wzywając stronę postępowania do przedłożenia dokumentów uwierzytelnionych. Tymczasem w sprawie po złożeniu wniosku nie podejmowano żadnych merytorycznych działań. Od razu wydano decyzję, w której odrzucono materiał przedłożony przez wnioskodawczynię z lakonicznym uzasadnieniem.

Powyższe świadczy o wydaniu zaskarżonej decyzji z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, w związku z czym podlegała ona uchynieniu w trybie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Mając powyższe na względzie, na podstawie ww. przepisu orzeczono jak w punkcie III sentencji.

O kosztach (pkt IV) orzeczono na podstawie art. 102 kpc, który stanowi, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

W doktrynie wskazuje się, że przepis ten urzeczywistnia zasadę słuszności i jako wyjątkowy (stanowi bowiem wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu) nie podlega wykładni rozszerzającej. Nie konkretyzuje on też pojęcia „wypadki szczególnie uzasadnione”, z czego wynika, że ich kwalifikacja należy do sądu (por. J. Gudowski, komentarz do art. 102 kpc w: T. Ereciński [red.], Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, WK 2016, LEX).

Przy tym podkreślić trzeba, iż „sposób skorzystania z art. 102 kpc jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstępianie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór” (tak

G. Misiurek, komentarz do art. 102 kpc w: H. Dolecki [red.], T. Wiśniewski [red.], Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366, wyd. II, LEX 2013, LEX).

Przepis art 102 kpc wskazuje na „wypadki szczególnie uzasadnione”. W piśmiennictwie i judykaturze uważa się, iż dotyczą one nie tylko samego przebiegu procesu, lecz także okoliczności pozostających poza postępowaniem, np. takich jak stan majątkowy czy sytuacja życiowa stron (por. M. Manowska, komentarz do art. 102 kpc w: M. Manowska [red.], Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505(38), wyd. III, WK 2015, LEX). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (tak J. Gudowski, komentarz do art. 102 kpc w: T. Ereciński [red.], Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, WK 2016, LEX).

W judykaturze podkreśla się, że zastosowanie art. 102 kpc nie wymaga wniosku strony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14.02.2013 r., sygn. akt II CZ 185/12, LEX nr 1314404). Stosowanie tego przepisu opiera się bowiem na dyskrecjonalnej władzy sędziego i zasadniczo uwzględnia poczucie sprawiedliwości i zasady słuszności (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15.03.2013 r., sygn. akt V CZ 89/12, LEX nr 1331384 lub postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.2013 r., sygn. akt V CZ 124/12, LEX nr 1341727).

W przedmiotowej sprawie ubezpieczona wygrała tylko w części, w jakiej jej odwołania zasługiwały na uwzględnienie, a w pozostałym zakresie przegrała spór. ZUS częściowo wygrał więc proces i przy zastosowaniu zasad ogólnych dotyczących ponoszenia kosztów procesu, ubezpieczona powinna zwrócić organowi rentowemu część poniesionych kosztów zastępstwa procesowego. Nie sposób bowiem znieść wzajemnie koszty procesu na podstawie art. 100 zd. pierwsze kpc, jeśli jedna ze stron nie poniosła żadnych kosztów.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zachodzi szczególny przypadek, który sprawia, iż odstąpienie od obciążenia strony obowiązkiem zwrotu kosztów procesu jest zasadne. Sytuacja finansowa ubezpieczonej, jak wynika choćby z różnych dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS, jest zła. Ubezpieczona nie posiada majątku, utrzymuje się z otrzymywanych świadczeń. Przy tym, inicjując postępowanie przed Sądem, miała częściowo słuszność. W ocenie Sądu nie byłoby słuszne zasądzenie od skarżącej w takiej sytuacji na rzecz organu rentowego nawet część kosztów zastępstwa procesowego, skoro w części organ przegrał spór. Dlatego nie obciążono ubezpieczonej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz organu rentowego (punkt IV wyroku).